

TEKIJÄNOIKEUDEN INFRASTRUKTUURIN KEHITTÄMINEN

PIENRYHMÄTYÖN
RAPORTOINTI

- TAUSTARAPORTTI 6.10.2020

RAPORTIN ELEMENTIT

Tähän mennessä
tehty työ

Datatalouden ja
digitaalisen
ympäristön
edellytykset luovilta
aloilta

Nykytila teos- ja
tekijätietoihin
liittyvistä käytännöistä

Lainsäädännölliset ja
sopimukselliset
kysymykset

Kannustimet yhteiseen
kehitystyöhön

Keskustelu
jatkotoimista

1. JULKISET TOIMET TEKIJÄNOIKEUSINFRAAN JA DATATALOUDEN KEHITTÄMISEKSI

- Tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisavustukset 2015 ->
 - Musiikkitiedostojen metadata (Jari Muikku 2017):
https://musiikintekijat.fi/sites/default/files/metadata_170925_final.pdf
 - Valokuvien metadatakäytännöt, julkaistaan 2020
 - AV-alan metadatan yhteiskäytön parantaminen, julkaistaan 2021
- Developing the Copyright Infrastructure - Stocktaking of work and progress under the Finnish Presidency
 - Link: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15016-2019-INIT/en/pdf>
- Principles for a human-centric, thriving and balanced data economy
 - Linkki: <https://dataprinciples2019.fi/>
- "High-level Conference on Data Economy", jossa mukana myös luovien alojen tilannetta käsittelevä aihe "New revenue streams from platform and data economy"
- [High Level Data Economy Conference \(Day 1\)](#)
- [High Level Data Economy Conference \(Day 1, track II\)](#)
- [High Level Data Economy Conference \(Day 2\)](#)

KOMISSIION TOIMET TEKIJÄNOIKEUSINFRAAN OSALTA

- Komissio on rahoittanut ja fasilitoinut tekijänoikeuden infrastruktuuriin liittyviä hankkeita
 - Fill the gap in the digital content value network (CVN) and connect online contents to rights information, by building a complementary digital rights data network (RDN). <https://www.ardito-project.eu/>
 - EIDR and ISAN-IA announce their joint dual registration service: http://standard-ids.org/docs/Dual_Registration_PR.pdf
- Vuonna 2019 aihe nostettiin osana Suomen EU-puheenjohtajuuskautta EU:n neuvoston tekijänoikeustyöryhmän keskusteluun tilanteessa, jossa ei vielä ollut EU-vaalien vuoksi toimivaa komissiota.
- Komission helmikuussa 2020 julkaistu 5-vuotissuunnitelma sisälsi datan jakamista ja hyödyntämistä edistäviä kirjauksia, joten aihe sopii hyvin EU:n datatalouspolitiikkaan.
 - <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en>
- Komissio aikoo myös teettää 2020-2021 EU-tason selvityksen aiheesta ”Copyright data & Artificial Intelligence”
 - <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/call-tender-study-copyright-and-new-technologies-copyright-data-management-and-artificial>

TEKIJÄNOIKEUSINFRA ESILLÄ EU:N NEUVOSTON TYÖRYHMÄSSÄ

- **Kroatian pj-kauden** konferenssi "IP for the EU in a world of challenges" sisälsi paneelikeskustelun aiheesta "Copyright digital infrastructure", keskustelua suuntaviivoista
 - Linkki: <https://eu2020.hr/Events/Event?id=175>
- **Saksan pj-kauden** konferenssissa "Data Economy, AI and IP" käsiteltiin datatalouden kehityksen vaikutuksia tietokanta- ja yrityssalaisuussäätelyyn sekä esiteltiin hanke musiikkialan rojaltilmaksujen tehostamiseen suunniteltu hajautettu metadatahanke
 - Linkki: <https://www.eu2020.de/eu2020-en/events/-/2380130>
 - Erillinen tekijänoikeusinfrakokous?
- **Portugalin, Slovenian ja Ranskan pj-kaudet**

2. EU:N DATASTRATEGIA JA SEN VAIKUTUS TEKIJÄNOIKEUDEN INFRASTRUKTUURIN KEHITTÄMISEEN

David Osimo, Lisbon Council

- Helmikuussa julkaistu EU:n datastrategia luo uutta eurooppalaista näkökulmaa datataloudelle, jossa toisaalta suojellaan henkilötietoja (ja yritystenkin tietoja) mutta tehdään sillä läpinäkyvästi ja yhtäläisin ehdoin liiketoimintaa, joka hyödyttää kaikkia.
- EU:n tietosuoja-asetus GDPR lupasi enemmän kuin mitä se on ehkä saavuttanut, joten tarvitaan lisää toimenpiteitä, joilla suoja toteutuu, samalla kun yritysten toimintaedellytykset säilyvät ja jolla ne saavat hyötyä datan jakamisesta. Tällä hetkellä kehitystyö on liian epävarmaa. Tutkimuksen perusteella dataan investoineet suuret yritykset olivat saaneet jopa 80% tuloistaan nimenomaan dataa jakamalla ja sitä yhdistelemällä ja parantamalla. Arvoketjut voivat liikkua horisontaalisesti tai vertikaalisesti, kuten esim. artistien ja alustojen välillä. EU:n lähestymistapa on siis poistaa esteitä, lisätä yhteensopivuutta (interoperability) , ja edistää niin kuluttajien kuin yritystenkin luottamusta datatalouteen, jossa dataa käytetään paljon mutta käyttöä myös kontrolloidaan paljon, toisin kuin aiemmin.
- Riippuu täysin alasta, miten dataa voidaan hyödyntää ja mistä löytää strategiset kumppanit. Monella alalla voi olla useita epäonnistuneita hankkeita takanaan ja nyt tavoitteena olisi siirtyä askel eteenpäin, jossa pyrittäisiin luomaan alusta asti skaalautuvia malleja datan hallinnoinnille ja jakamiselle. On tärkeä siirtyä yhden alan sisäisestä data standardista laajempiin datanjakomalleihin (data scheme), joissa on jo yhdistetty usean alan formaatteja ja käytäntöjä. Tässä on tarpeen löytää ns. käyttötapauksia, jotka toimivat rahoituksen saamisen tukemisessa. Myös näissä voivat valtionvetoiset hankkeet olla tarpeellisia, sillä alat eivät yksinään pysty näitä hallinnoimaan tai rahoittamaan.
- On mahdollista, että syntyy EU-tasoinen luovan alan yhteinen data-avaruus, mutta se ei ole välttämätöntä datan jakamisen aloittamiseksi. Toisaalta on selvää, että kehittäminen edellyttää investointeja mutta ennen kaikkea poliittista tahtoa.

3. TEKIJÄNOIKEUSINFRAN NYKYTILA – TILANNE VAIHTELEE ALOITTAIN

- Osallistujien yleiset odotukset mahdollisista saavutuksista usein globaalilla tasolla muodostuviin käytäntöihin, olivat varovaiset.
- Käytäntöjen avaaminen ja kokemusten jakaminen eri alojen sisäisistä käytännöistä, standardeista, formaateista ja datanjakokäytännöistä voi auttaa ymmärtämään, mitä kaikkia eri vaiheita, tunteita ja tahoja liittyy teoksen käyttöön sen luomisen jälkeen.
- Luovien alojen metadatakäytännöt vaihtelevat suuresti – osa alkutekijöissä
- Erityisesti musiikkiala on satsannut valtavasti datanhallintapalveluiden kehittämisen ja käytännöt ovat pisimmälle vietyjä, vaikka tilanne ei ole vielä optimaalinen.
- Samalla investoinnit johtavat helposti omien standardien suosimiseen, eikä yhteisiä linjauksia saada aikaan.

A) MUSIIKKIALA

Musiikintuottajat

- Musiikkialan standardit luodaan globaalisti ja niihin ei ole Suomessa helppoa vaikuttaa

Musiikintekijät

- teoksen tunnistaminen on keskeistä digitaalisessa ympäristössä. Ilman sitä, teoksen käytöstä ei voi varmuudella maksaa oikeudenhaltijoille kuuluvia korvauksia. Tässä ennen kaikkea kyse tunnisteiden IPI, ISNI, ISWC:n ja ISRC:n yhteensopivuudesta

Yhteishallinnointijärjestö Teosto

- Datan jakamisen käytännöt ovat keskeisessä asemassa musa-alan tulevaisuudessa.
- **Teoston kokemuksia tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittämisessä:**
 - ”A Symphony, Not a Solo” - datan hallintaan liittyvän strategian kehittämisestä yhteishallinnointijärjestöissä
 - **EU:n rahoittama Bloomen –hanke**, jossa yhdessä KENDARAIO:n kanssa luotiin käyttöliittymä Teoston testikäytössä olevan teosrajapinnan hyödyntämiselle
 - **Open Music Initiative** – metadatan standardeja yhdessä DDEXin kanssa
 - **Polaris Futures Lab** – nimellä toiminut yhteistyö keskittyi tekijänoikeusjärjestöjen tulevaisuuden teknologiainfraan ja yhtenä lopputuotuksena oli Polaris Works API, rajapinta teostiedon jakamiseen kolmansille osapuolille.
 - **Teoston elävän musiikin tietoja tarjoava rajapinta api.teosto.fi** – oli kohdannut GDPR- eli tietosuoja-asetukseen liittyviä ongelmia eikä se ole tällä hetkellä julkisesti saatavilla.
 - Digitaalisten lompakoiden hyödyntämistä metadatan hallintaan ja lähes reaaliaikaiseen tilitystä on pilotopitiin **2019 Revelatorin ja BMATin kanssa.**
 - Teosto aloitteellinen muodostaa yhteisiä reilun datatalouden käytäntöjä Sitran vetämässä IHAN-hankkeessa; aloite keskeytynyt koronan takia
- Tulevaisuudessa on yhä todennäköisempää, että musiikkia ja muuta sisältöä käytetään yhdessä, jolloin yhteistyö eri sisältöalojen välillä olisi tärkeää

B) AV-ALA

- Näyttelijät

- Ei ole olemassa käytäntöjä, joilla näyttelijöiden panoksia identifioitaisiin vaan kaikki on tehtävä käsin erikseen jokaisen teoksen osalta, henkilötunnuksia hyödyntäen.
- Näyttelijöille ei makseta esityksistä digitaalisessa ympäristössä korvauksia edes primaarikäytön osalta.
- Toissijaisessa käytössä, eli yhteishallinnon piirissä olevassa käytössä (yksityinen kopiointi, verkkotallennus jne.) näyttelijöiden korvauksia maksetaan Kopiostosta.

- AV-tuottajat

- AV-teosten käyttö on muuttunut merkittävästi viime vuosien aikana
- Teosten identifiointi on kaikista tärkeintä: pitäisi tietää mitä teoksia yhteisteoksissa olisi tunnistettava
- Alalla on olemassa vähän tai huonosti toimivia tunnisteita (ISAN); Kopiosto maksaa korvauksia tiettyjen tekemiensä otosten mukaan
- Teos- ja tekijätiedon lisäämisessä saattaa tulla virheitä, sillä ala-alalla tiedot merkitään kunkin tuotannon osalta erikseen, eikä aina ole selvää mitä on sovittu tietojen osalta
- Myös elokuva-alan ja tv-ohjelmien osalta käytännöt erilaisia, myös KAVI:ssa kerätään tietoa; ISAN-tunniste ei käytössä

C) KUVA-ALA

- Taideala:

- Se mitä teos- ja tekijätietoja kerätään, on taidelajikohtaista. Taidealalla ei ole yhtenäisiä ohjelmia teos- ja tekijätiedon käsittelylle.
- Kuvataiteessa teos- ja tekijätiedon lähde ovat tekijät itse. Tekijät hallinnoivat teos- ja tekijätietoja pääsääntöisesti itse (mm. Kuvataiteilijamatrikkeli). Teoksia ei rekisteröidä.
- Taiteen osalta liiketoiminta tapahtuu vielä pääsääntöisesti fyysisten kappaleiden muodossa, mutta digitaalisuus on yhä tärkeämpi, sillä kuvataiteen muodot ja levitystavat muuttuvat.
- Ranskalaisessa AIR-palvelussa kerätään kuvataiteen teoksista rekisteriä, jota voidaan hyödyntää luvattoman käytön estämisessä.

- Valokuva-ala

- Valokuvaajat lisäävät metadattaa kuviin mm. käyttäen IPTC standardia
- valokuvia on käytetty vuosikymmeniä ilman lupaa tietoverkoissa ja alan keskeiset toimijat poistavat edelleen kuvissa olevia oikeusmetadatakirjauksia vanhentuneiden käytäntöjen vuoksi.
- Tähän on saatava korjaus. Metadatta on tärkeää, koska on paljon tahoja, jotka haluaisivat ostaa löytämänsä kuvan laillisesti.
- Luvaton valokuvien käyttö on vähentynyt sisällöntunnistuksen kautta mutta lisää kuvaajien työtä
- Ranskassa valtion fasilitoima sopimus kuvaajien ja lehtikustantajien välillä

- Yhteishallinnointijärjestö Kuvasto

- Kuvasto kerää ja tuottaa metadattaa korvausten jakamista varten
- Tekijät saavat Kuvaston asiakkaina IPI-tunnuksen, joka on työkalu organisaatioiden tarpeisiin.

D) KIRJA- JA KUSTANNUSALA

- Tietokirjailijat

- Hyviä tunnisteita jo käytössä (ISBN, ORCID, ONIX, ISNI); vähän kannustimia, voisi kartoittaa, millaisia mahdollisuuksia metadataan sisältyy

- Yhteishallinnointijärjestö Sanasto

- julkaisemisen helpottumisesta seuraa tilanne, että tekijänoikeudella suojattua materiaalia julkaisevien tahojen määrä on valtava ja kirjava. n. 11 000 julkaisusta 3000 on jäsenliittoihin kuuluvien julkaisijoiden sisältöä, tietoa ei kerry vapaakappalelainsäädännön kautta
- Yli 50 v. palvellut ISBN-tunniste erit. kirjastoissa, ei käytössä Sanastolla
- Kuvien teos- ja tekijätiedot puutteellisia

- Yhteishallinnointijärjestö Kopiosto

- Kopiosto kerää ja tuottaa sellaista tekijä- ja teostietoa, joka on oman toiminnan kannalta relevanttia tietoa (erityisesti korvausten jakamista varten)
- C-info-kuvakkeen kautta saa esim. teos- ja tekijätiedot, oikeudenhaltijan yhteystiedot, käyttöoikeudet, tehdä käyttö-raportoinnin mm.

- Medialiitto

- Lehti on kerännyt oikeudet omaa toimintaa varten, eikä niiden myymiseksi eteenpäin. Se, että tiedot olisivat paremmin hallittavissa, ei sinällään aiheuttaisi ongelmia mediapuolelle, mutta uutismedioilla ei ole itsellään tarvetta paremmalle metadatalle
- Aikakausilehtipuolella ei innostuttu c-infosta, koska tekijänoikeustiedot saattaisivat hankaloittaa sitä, mitä sivustolla myydään (katseluoikeutta vai itse teosta).

- European Publishers' Council

- EU:n komission rahoittamassa: LCC/Ardito-hankkeessa luotu oikeuksien määrittämiskieli v. 2013 lähtien, joka rakentuu kirjallisten, verkkosivujen, kuva- ja videomateriaalien käyttämille standardeille (rights data integration)

E) TUTKIJAT JA TUTKIMUS

- Kaikkiin tutkimustuloksiin, julkaisuihin ja dataan liittyy tietoa (bibliografinen metadata), ja tieteen tekeminen ei ole mahdollista, jos näitä ei julkaista eri tietokannoissa
- Nykyään eritellään eri osa-alueet (esim. datan tuottanut taho ja sitä käyttävä taho)
- Tutkijapuolella on tekijyys-suositus ja jos tekijä kokee, että hänet olisi tullut mainita mutta häntä ei ole mainittu, yliopistolla on prosessi, jossa tekijä voi vaatia oikeuksiensa toteuttamista
- Metadatatista käy ilmi, miten tutkimus on tehty – palvelee käyttäjää
- Lainsäädännöllisesti tieteen ja tutkimuksen alalla merkittävä lainsäädäntö on tiedonhallinnanlaki, joka säätelee avoimen tieteen periaatteesta ja edellyttää, että yliopistoilla on datan toimenpideohjelma (Data driven university)
- Tieto on saatavilla ja tiedon käyttämiseen vaadittava tieto on selkeästi saatavilla (Fair data)

F) PELIALA

- Pelialalla ei ole ketään kollektiivista oikeuksien hallinnointia hoitavaa tahoa, kuten esimerkiksi musiikkialalla. Yritykset hoitavat oman tekijänoikeusperusteisen hallintansa sopimuksin.
- Pelialan intressit ovat globaaleja, eli markkinat ovat erilaiset kuin luovien alojen infrastruktuuri yleensä, joka on sidottu kielen tai kulttuurin vuoksi Suomeen.
 - Tästä syystä Suomessa pitäisi automatisoida ulkomailla tapahtuviin tekijänoikeusrekisteröinteihin liittyviä hallintoprosesseja esim. Kiinan yrityksiltä edellyttämät leimat papereissa eri paikoista. Hallintoprosessien automatisoinnin suunnittelussa pitäisi huomioida, että eri maissa tekijätiedot kirjataan rekistereihin usein eri tavalla ja eri perustein
- Peliala voisi hyötyä musiikin käyttämisestä koskevista palveluista, jotka olisivat helppoja B2B palveluja. Tekijänoikeusjärjestelmää on vaikea käyttää, sillä se on erilainen joka maassa. Peli-alalla voisi rekisteröinti olla hyvä tapa vahvistaa tekijänoikeus, sillä se on käytössä monissa maissa.
- Peli-alan kannalta olisi kiinnostavaa panostaa sekä tekijä-ID:n, että yritys-ID:n kehittämiseen. Moraalisen oikeudet ovat yllättävän tärkeitä pelinkehittäjille, ja vaikea asia määritellä. Alalla on tyypillistä, että tekijöiden osuutta kokonaisuudessa ei määritellä työntekijän titteliä tai asemaa tarkemmin, osana "credits"-listaa. Liian tarkka vaatimus voisi olla haastava. Esimerkkinä auton kolhiintuminen pelissä, jossa koodari ohjelmoi miten auton 3D-malli ruttaantuu, ja graafikko on piirtänyt tähän päälle grafiikan, joka näyttää erilaiselta kolhiintumisen myötä.
- Tekijätunnisteita ei ole käytössä.

G) OHJELMISTOALA

- Ohjelmisto- ja e-business ry:n jäsenissä on 600 suomalaista ohjelmistoyrittäjää.
 - Ohjelmiston lähdekoodi on kirjallinen teos.
 - Ohjelmistojen tekijänoikeudet siirtyvät koodareilta suoraan yrityksille sopimusten ja lainsäädännön perusteella.
 - Koodiin ei lisätä teos- ja tekijätietoa mutta se, minkä lisenssin alla koodi on ilmoitetaan koodin alussa.
- Kokemuksena voi olla hyödyllinen esim. TALTIO-hanke, jossa muodostettiin finanssitalle yhteinen infrastruktuuri, alkoi n. 5-6 vuotta sitten taloushallintoliiton aloitteesta.
 - Projektin ympärille kerättiin yhteensä 7 eri tahoa ml. ohjelmistoalan yrittäjät, kirjanpitoyrityksiä, tilintarkastusyhtiöitä, taloushallintoa, verottaja ja Teknologiateollisuus ry.
 - Lopputuloksena syntyi yhtenäinen kuvailukieli datalle ja metadatalle, eli yhteinen standardi alalle.

H) KAM-SEKTORI

KAVI – Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

- Arkistopuolen metadatakysymykset eroavat liiketoiminnassa syntyvistä kysymyksistä
- Filmi- ja elokuva-alueen luetteloinnissa ei elokuvien tekijänoikeustietoihin ole voitu kiinnittää suurta huomiota niiden monimutkaisuuden vuoksi esim. uudelleenkäyttöoikeuksien osalta
 - Dataa kerätään mutta tietoa ei ole kattavasti
 - Vanhat teokset ja kuolleet tekijät eivät esiinny laajasti missään tietokannoissa, joka on huomattu myös EU:ssa tehdyssä tutkimuksissa (orpoteoskysymys)
 - Ajantasaisen tiedon ylläpitäminen vanhojen elokuvien oikeuksista on haastavaa, kun muutoksista ei tarvitse ilmoittaa

Kansalliskirjasto

- Kirjastojen metadata pohjautuu alan kansainvälisiin kuvailu- ja tunnistestandardeihin
 - Finna-palvelut yhdistävät kirjastoista, arkistoista ja museoista (KAM) tulevat metatiedot ja aineistot haettaviksi yhteen palveluun. Palveluun integroidaan myös avoimia oppimateriaaleja. Kuvaileva metadata haravoidaan yhteiseen Finna-indeksiin tietyissä formaatteissa (esimerkiksi MARC, Dublin Core, EAD, LIDO). Niiden avulla mapataan tiedot tiettyihin Finnan käyttöliittymän kenttiin. Metadata on avattu CC0-lisensioituna tietona. Tällöin tietoa voidaan jatkohyödyntää laajemmin kuin yhdessä palvelussa.
- KAM-organisaatiot tarvitsevat hallinnoimiensa aineistojen tekijänoikeuteen liittyvää tietoa aineistojen tekijänoikeusstatuksen määrittämiseksi. Tekijänoikeusstatuksen kuvailu standardoidusti olisi olennaista digitaalisesti saatavilla olevien aineistojen osalta. CC-lisenssit ja RightsStatements.orgin käyttöoikeuskuvaukset ovat kansainvälisiä, standardoituja tapoja.

I) KULUTTAJAT

Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV

- Kuluttajien oikeuksista yksi on ”oikeus tietoon”.
 - Erityisesti toimiva sisältöjä koskeva hakumahdollisuus metadatan avulla on tärkeä. Nykytilanteessa kuluttajista kerätään paljon tietoja, mutta kuluttajilla pitäisi myös olla oikeus saada tietoa.
- Kuluttajan asemaa saa kohtuuttomasti vaikeuttaa
 - sopimusehtojen ymmärrettävyys ja kohtuullisuus; millä tavalla sopimusehdot esitellään kuluttajalle ja miten kuluttaja voi ymmärtää nämä tiedot
- Yhteisten käyttäytymismallien edut näkyvät siinä, että ihmiset haluavat lähtökohtaisesti käyttäytyä lain ja säädösten mukaisesti ja siirtyvät käyttämään laillisia palveluja, kunhan niitä on tarjolla (vaikka ne olisivat maksullisia).
 - sääntöjä rikkovat kuuluvat vähemmistöön
- Ongelmana kaikilla oikeudenaloilla on se, että liittymäkohtia eri oikeudenalojen välillä on, mutta niiden välillä ei ole riittävästi yhteistyötä, mikä olisi todella tärkeää.
- Sitran toteuttama MyCelia-hanke on ihanteellinen esimerkki datan hyötyjen kuvaamisesta luovalla alalla. Siinä on otettu käyttöön periaatteita datan siirrettävyydestä ja saatavuudesta.

J) VERKKOKANSALAISET

Electronic Frontier Finland Effi ry

- Suojeltavia arvoja ovat esimerkiksi parodian tekemisen suojaaminen ja yleensäkin perusoikeuksien kuten sananvapauden suojaaminen.
- Toisaalta käyttäjillä on tekijänoikeuksien ja metadatan hyödyntämiselle osalta tiettyjä odotuksia, kuten se, että metadatan muokkaaminen on mahdollista.
- Yksi ongelma on, että yhteen paikkaan korjattu metadata ei päivity kaikkialle. Metadata ei saa rakentaa uusia rajoituksia.
- Käyttöehtojen selkeys on tärkeää, esimerkkinä cc-lisenssit. On keskeistä, että ihmiset helposti hahmottavat, mitä saa tehdä ja mitä voidaan esim. jatkojalostaa ja miten tieto saadaan kulkemaan teosten mukana.
- Yleisesti ottaen kaikki tieto tulisi olla vapaasti hyödynnettävissä. Koneoppiminen tulee olla mahdollista ja julkisesti rahoitettu sisältö tulisi olla vapaata ja avoimet rajapinnat tietoon olisivat tärkeitä.

4. DATATALOUDEN JA DIGITAALISEN YMPÄRISTÖN EDELLYTYKSET LUOVILLA ALOILLA

- Tekijänoikeusinfrastruktuurin rakentamisella on paljon yhtymäkohtia datan jakamisen ja hallinnoinnin kanssa
- Hajautettu digitaalinen identiteetti
 - Jokaisella eri alustalla, palveluntarjoajalla tai valtiolla on nyt omat identiteettijärjestelmänsä, jotka eivät ole yhteensopivia -> Tieto ei liiku järjestelmien välillä
 - Digitaalinen identiteetti (Unique identifier) niin oikeuksienhaltijoille kuin myös asioille (teoksille), joita voitaisiin hallinnoida verkoissa ja jotka eivät ole yksittäisten instituuttien ylläpitämiä
- Haasteet universaaleja eivätkä datan kannalta erityisiä tekijänoikeuteen nähden
- Tiedon liikuttamiseksi kaikissa tapauksissa pitää määritellä, mistä datasta on kysymys, tunnistaa datan tuottajat ja käyttäjät ja määritellä erilaiset dataan liittyvät oikeudet
- Tulisi rakentaa kansallista kapasiteettia, mutta suurten muutosten aikaansaamiseksi muutoksia täytyy saada kansainvälisillä kentillä

Musiikki-ala

○ Musiikintekijät

- "Anonyymi", eli ilman teos- ja tekijätietoa oleva sisältö on edistänyt alustojen kasvua
- Tällä hetkellä käyttäjäpuoli katsoo, että yhteishallinnointijärjestöt eivät jaa hallussaan olevaa dataa, jonka vuoksi kaupallisten toimijat ovat jo nyt osittain vieneet niiden roolia. Tarvittaisiin EU-tasoisia malleja, joissa datan jakaminen nähtäisiin osana reilua datataloutta.
- Yhteishallinnointi on erittäin tärkeä osa tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta ja kannatettavaa mutta sen oikeutus edustaa tekijöitä voisi hävitä, jos dataa ei enää jatkossa ole

○ Yhteishallinnointijärjestö Teosto

- Dataa kyllä jaettaisiin mutta haasteita on monenlaisia, mm. että data on murusina eri järjestelmissä, eikä ole yhtä keskistettyä tietokantaa. Datan jakaminen edellyttäisi yhteistä tahtoa alalla
- Ajattelutavan muutos on ollut käynnissä jonkin aikaa ja ala on luomassa mekanismeja, joilla dataa voidaan jakaa; välttämätöntä, sillä ilman tätä eivät järjestöt saa tietoa siitä, miten teosta on käytetty
- Mihin muuhun dataa voi käyttää, edellyttää edelleen selvittämistä
- Toisia osapuolia tarvitaan, joiden olemassa olevasta datasta syntyisi liiketoimintaa
- GDPR-asetuksen vaikutuksista voidaan vielä keskustella; vaikka ei olisikaan este tekijätiedon jakamiselle niin sen vaikutus edellyttää, että datan käyttö on tarkasti dokumentoitava ja datan käyttöä sääntelee myös henkilötietojen käyttötarkoitussäännöt

○ Muusikot

- Yhteishallinnointijärjestöt (Teosto, Gramex) ovat keskeisessä asemassa datan jakamisessa, sillä niillä on dataa ja niillä on resursseja jakaa sitä. Järjestöillä olisi mahdollisuudet pohtia miten datasta voisi saada liiketoimintaa.
- DSM- direktiivin voimaansaattaminen ja lainsäädännön toimivuus käytännössä edellyttää datan jakamista, joten yhteishallinnointijärjestöille tulee luonnostaan isompi rooli

AV-ala

- Näyttelijät

- Datan kerääminen on ollut av-puolella suhteellisen pientä, sillä siihen ei ole ollut insentiivejä. Primäärikäyttöä varten ei yleensä kerätä tietoja. Yle ja Kopiosto keräävät jotain tietoa (areenakäyttö, Sunklo, Filmex), mutta se ei ole yhteensopivaa muun tiedon kanssa. Kopiosto kerää erikseen tiedot tuottajilta (yksityinen kopiointi, verkkotallennus)
- Yhteishallinnointijärjestöjä ei ole luotu datatalouden toimijoiksi, vaan insentiivi kerätä data ja hallinnoida sitä ovat olleet siellä erilaisia.
- DSM-direktiivin raportointivelvoite koskee tekijöitä ja myös esittäjiä. Näyttelijät ovat tehneet yhteistyötä käsikirjoittajien ja ohjaajien kanssa. Tässä tulisi pyrkiä ottamaan huomioon se mitä on opittavissa muilta aloilta. Datan keräämiseksi ja jakamiseksi tarvitaan niin porkkanaa kuin keppeäkin.

- AV-tuottajat

- pelkkä datan kerääminen ei tuo tuloja vaan pitää olla liiketoimintamalli, jossa datasta saadaan tuloja.
- tärkeintä olisi analysoida, mitkä ovat ne tuotteet/teokset, joista maksetaan
- Yhteishallinnointijärjestöt ovat ehdottomasti avainasemassa siinä, että parantavat datan laatua ja saavat datan jakamisesta hyötyä

Kuva-ala

- Taideala
 - Taidekentällä Suomen taiteilijaseura näkee roolinsa olevan esimerkiksi koollekutsujana
 - On hyvä saada tästä työstä kokonaiskuvaa siitä, miten luovilla aloilla dataa kerätään, käytetään ja jaetaan – sen jälkeen voisi kutsua koolle alan toimijoita, ja keskustella tuloksista ja siitä, miten kuvataiteilijat voisivat hyötyä datan paremmasta hallinnasta
- Valokuva-ala
 - Paljon kehitystyötä tehty IPTC, Google Images, Adobe (CAJ)
 - myös valokuvaajat itse aktiivisia
 - GDPR ongelmat: valokuvissa olevien henkilöiden intymiteettisuoja ja siihen liittyvät ongelmat (juridiset, eettiset ongelmat)
 - alaikäiset, mielenterveysongelmaiset, sairaat ja yleensä epäkunnioittavasti käytetty valokuva henkilöstä (halventava käyttö)
 - sopimukseton henkilökuvan käyttö
- Yhteishallinnointijärjestö Kuvasto
 - Kansainvälisellä tasolla on pitkäjänteistä kehitystyötä (mm. AIR-projekti)
 - Samalla on kysymyksenalaista missä määrin tulokset tulevat osaksi kansallisia käytäntöjä
 - Metadata osana tekijänoikeuden infraa on tervetullut hanke; on hyödyllistä perehtyä muiden alojen kokemuksiin, jotta voidaan kehittää datan hyödyntämistä kuva-alalla

Tutkimusala

- tutkijoilla ei ole kapasiteettia ylläpitää omaa dataa, tämän vuoksi on syntynyt palveluja; on myös ilmennyt kova tarve yksityistää tutkimusdataa tämän johdosta
- Tutkimusalalle on tehty roadmap, jossa keskitytään ekosysteemien luomiseen ja linkitetyn datan käyttöön. Kehitys on hidasta esim. tutkijoiden meritoituminen ei hoidu vielä datan kautta (vaikka siinä olisi potentiaalia)
- Vrt. tutkintojen verifioiminen DIPLOMAS-hankkeessa lohkoketjuteknologialla

Kansalliskirjasto

- Kehittänyt pitkäjänteisesti metadatatstandardeja
- Rahoituksen puute vaikuttanut mm. PAS-järjestelmään
- Käytössä on yksi iso Finna-indeksi, jossa on eri formaatteja käytössä (esimerkiksi Dublin Core, Ead yms.). Niiden avulla napataan tietyt tiedot Finnan käyttöliittymän kenttiin. Metadata jaetaan CC-lisensioituna tietona, jolloin kuka tahansa voi rakentaa omia tietokantoja tekijänoikeustiedoista.

5. LAINSÄÄDÄNNÖLLISET JA SOPIMUKSELLISET KYSYMYKSET

- Lainsäädännössä ei ilmennyt erityisiä haasteita; oikeuskäytäntöä oikeuksien hallinnointitietojen suojasta vähän
- Näkemys siitä, että GDPR ei estä tekijänoikeusdatan avaamista tuotiin esiin.
 - Henkilötietojen suojan vaikutuksesta katsottiin alustavasti, että GDPR-asetus ei välttämättä estä (yksinkertaisten) teos- ja tekijätietojen julkaisemista, sillä sen tulkinta ohjaa suhteellisuusperiaate, jolloin henkilötietojen suoja ei saisi estää toisen perusoikeuden (oikeus omaisuuteen, kuten tekijänoikeus) toteutumista.
- sääntely on EU:n tietosuoja-asetuksessa sen verran vaikeaselkoista, että se saattaa pelästyttää yritykset ja joka tapauksessa toimia esteenä datan jakamiselle.
- Lisäksi eri aloille on muodostunut ”erimieltä olemisen kulttuuri”, joka vaikuttaa yhteistyön edistymiseen.
- Sopimusvapautta kunnioitettava: Alat eivät halua pakottavaa ohjausta esimerkiksi tiettyihin standardeihin
- Oikeuksista sopiminen luovassa työssä ei aina toteudu tarkkuudella, jota oikeuksien monipuolinen digikäyttö vaatii (erityisesti yhteisteoksissa)
- Ulkomaiden esimerkit julkisen ja yksityisen välisestä sopimuksista (Ranskan lehtikustantajien ja valokuvaajien sopimus metadatatista)

DSM-DIREKTIIVIN VAIKUTUS TEKIJÄNOIKEUDEN INFRASTRUKTUURIN LUOMISEEN

- DSM-direktiivin implementointivaatimukset tulevat edellyttämään luovilta aloilta tiettyjä toimia, jotta lainsäädäntö hyödyttää oikeudenhaltijoita käytännössä.
- Esiin nousee kuitenkin tarve saada rahoitusta, sillä tällaiseen kehitykseen ei löydy alalta itseltään mistään; joten viestiä olisi vietävä valtiovallan suuntaan.
- Musiikkialalla pyrkimyksenä on ottaa askelia musiikkialan dataekosysteemin kehittämiseen yhteistyössä Sitran kanssa. Tämä työ ei ole yksinkertaista (ei pelkästään koronasta johtuen), vaan koska se edellyttää useiden tahojen sitoutumista pitkän aikavälin työhön. Toisaalta, jos voisimme luoda yhteiset dataverkostot luoville aloille (ml. peliala), voisimme saada paljon yhteistä hyötyä datataloudesta.
- OKM totesi, että tilanne on tällä hetkellä se, että tekijänoikeusinfrazyötä tehdään kansallisesti, sillä pandemia on verottanut mahdollisuuksia edetä EU-tason työssä
 - DSM-direktiivin kansallinen voimaasaattaminen erillinen prosessi, jonka yhteydessä on mahdollista nostaa esiin metadatakysymyksiä
 - Rahoituksen osalta tarvitaan varmastikin paljon suurempia poliittisia voimia, jos siis tavoite on saada varoja EU:n datastrategiassa luvatuista varoista.

6. OIKEIDEN OSAPUOLTEN JA SELVITYSTARPEIDEN KARTOITTAMINEN

- Business – Legal – Tech
 - Kaikkien osa-alueiden täytyy toimia, jotta kokonaisuus voi toimia
 - Prosessin osa-alueet on hyvä erottaa toisistaan ja ymmärtää, missä pitää tehdä yhteistyötä
- Datapuolella kova ja pehmeä infrastruktuuri
 - Kova: toimivatko rajapinnat teknisesti
 - Pehmeä: sopimuksellinen ja erilaiset hallintomallit
- Infrastruktuurin kehittämisessä on kaupallisia mahdollisuuksia ja se varmistaa laissa säädettyjen tekijänoikeuksien toteutumisen
 - Jotta kaupalliset mahdollisuudet voidaan hyödyntää, siihen täytyy löytyä sopiva teknologia ja rahoitus sen kehittämiseen
- Haasteena henkilötietojen liikkuminen

7. KANNUSTIMET YHTEISEEN KEHITYSTYÖHÖN

- Insentivejä infran rakentamiseen tarvitaan
 - Dataan liittyvät haasteet toimialalla voivat olla erilaisia, mutta infran rakentamisessa haasteet kuitenkin samankaltaisia kuin muillakin aloilla
- Lohkoketjuteknologia alkaa vasta vähitellen tuottamaan hyötyä tekijänoikeuden lisensoinnissa
 - Komission EBSI (European Blockchain Service Infrastructure) tavoittelee yhtenäistä infraa "use case" kautta seuraavaksi myös yksityiselle alueelle
 - Erilaisia teknologioita on paljon eikä ole vielä selvää, mikä toimisi parhaiten -> tätä voisi olla hyvä selvittää lisää
 - Avointa ISCC tunnistetta on kehitetty kaikenlaiselle sisällölle, joka generoituu automaattisesti
- Malleja datainfrastruktuurin rakentamiselle olemassa henkilötietojen suojaan ja datan hyödyntämiseen mm. MyData Global, IP-intensiivinen lääketeollisuus, tilinpäätöstietoinfra

SITRA IHAN- HANKE (REILUN DATATALOUDEN HANKE)

- Sitran IHAN-hankkeen tavoitteena on luoda eettisesti kestäviä periaatteita noudattava datatalous Eurooppaan, jossa datan jakamisesta on hyötyä kaikille. Ei siis vain suurille alustayrityksille, vaan kaikille yksilöistä yrityksiin. Alustojen datankäyttö kohdistui useimmiten kuluttajadataan mutta potentiaalia löytyy myös paljon B2B- ja G2B-puolelta.
- Sitran työssä on painottunut toisaalta 1) Ajattelutavan muutokseen vaikuttaminen, erityisesti poliittisella tasolla mutta myös julkishallinnossa, ja toisaalta 2) kyvykkyyksien rakentaminen käytännön tasolla, jossa yrityksille on mm. tarjottu työpajoja datan hallinnoinnista.
- Tämän hankkeen puitteissa on luotu jatkuvasti päivittyvä Sääntökirja, jota jokainen yritys voisi käyttää, ilman että tarvitsee turvautua juristeihin tai muihin kalliisiin asiantuntijoihin. Kyselystä selvisi, että useissa maissa kyvykkyys esti dataan perustuvan liiketoiminnan aloittamista, sillä ei tiedetty mistä edes aloittaa. Suomessa oli muita maita alhaisempi taso datan hallintaan liittyvässä osaamisessa.
- IHAN – hanke päättyy nyt tämän vuoden lopussa mutta tarkoitus on saada uusi hanke käyntiin, joka ulottuisi 2024 asti. Tässä voisi kehittää eteenpäin reilun datatalouden komponentteja kuvaavaa käsikirjaa (Blueprint 2.0), joka on open source, eli vapaasti kenen vain käytettäväksi. Suunnitelmissa on alusta kokeiluille ja datan hallintamalli, joka olisi keskeinen osa datatalouden toimivuutta. Tärkeää olisi entisestään edistää luottamusta datan jakamisesta saataviin hyötyihin. Luovilla aloilla ei ehkä ole vielä riittävästi dataa mutta on mahdollista muodostaa työpajoja ja ryhtyä järjestelmällisesti luomaan tällaista ympäristöä, jos joku ottaa roolin tässä osaamisen kehittämisessä.

Lisbon Council/David Osimo:

”Nyt tulisi katsoa laajemmalle kuin pistemäisiin kehitysprojekteihin ja luoda pitkän linjan strategiaa luoville aloille. Hyvä tutustumiskohde luovien alojen datainnovaatiokehitykseen olisi lääketieteellisyys, joka on yksi IP-intensiivisimmistä toimialoista.”

”On selvää, että työ edellyttää julkista rahaa. Pelkästään uudenlaisten yhteensopivien järjestelmien käyttöönotto maksaa ja onnistumisen ja epäonnistumisen raja on usein hienoinen. Nyt tämä pitäisi tapahtua laajamittaisesti ja ohjatusti. Tässä valtioilla on hyvä mahdollisuus auttaa.”

Sitra/ Tiina Härkönen

” Miten Suomessa voitaisiin vaikuttaa globaalilla tasolla tapahtuvaan tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittämiseen ja millä konkreettisilla tavoilla yhteinen tietoavaruus luoville aloille (EU common data space) voisi syntyä, mistä saataisiin insentiivit datan paremmalle hallinnalle?

”Paras tapa on saada kerättyä riittävästi dataan perustuvia ”use case, tai business case” – tapauksia, jotta voidaan perustella kehitysrahoitusta. IHAN- hankkeen jatko vuonna 2021 osoittaa minkälaisia palveluita yrityksille voidaan tarjota. Sitran ja Teoston suunnitteilla oleva dataekosysteemiworkhop voisi toimia musiikkialalla loogisena jatkokehityksenä.”

8. RAHOITUSMAHDOLLISUUDET

- Rahoituksen saaminen on tärkeää, osana kannustimia kerätä dataa, ja käyttää ja jakaa sitä digitaalisessa ympäristössä.
- Business Finland on jakanut avustuksia yrityksille kehittää toimintaansa. Yhteishallinnointijärjestöt eivät ole yrityksiä, joka on haasteena ulkopuolisen rahoituksen saamiseen infraan liittyvään kehitystyöhön.
- Valtiovarainministeriön lohkoketjuteknologian rahoitukset EBSI:n piirissä ovat tulleet EU:n CEF - (Connecting Europe Facility) -järjestelmästä ja muut mahdolliset rahat EU:n datastrategiaan varatuista varoista infrastruktuurikehitykselle.
- OKM:sta rahoitusta ei ole automaattisesti saatavissa. Tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisavustuksina on myönnetty yli kymmenen vuoden aikana yhteensä monta miljoonaa euroa tekijänoikeusjärjestelmän tiedotus-, koulutus- ja -kehittämishankkeisiin.
- Tässä infrastruktuurihankkeessa on mahdollista yhdessä kehittää tapoja rahoitusta koskevien vaihtoehtojen selvittämiseksi.

9. HAVAINTOJA JATKOKESKUSTELUA VARTEN

- Vapaaehtoisuus metadatan jakamisessa ja laadun parantamisessa
- Sopimusvapaus otettava huomioon, jos kohtuuttomuutta ilmenee, olisi siihen puututtava
- Teos- ja tekijätietoja koskevaa lainsäädäntöä tulisi siltä selvittää osin, kun se vaikuttaa rajoittavasti datan jakamiseen: yksi vaihtoehto olisi muodostaa periaatteet eri tyyppisille tiedoille
- Metadataan panostaminen on hyödyksi myös prosumereille ja muille käyttäjille.
- Kehitystyön tulisi ensivaiheessa keskittyä teos- ja tekijätietoihin ja niiden saatavuuden parantamiseen, poissulkematta ketään toimijaryhmää.
- Tässä vaiheessa ei tehdä mitään suosituksia.
- Varsinainen lisensiointitoiminta pidetään keskustelun ulkopuolella.

- Datan jakamisen seurauksena saattaa syntyä uusia palveluita käyttäjille, jotka haluavat käyttää teoksia uusilla tavoilla. Näiden on huomioitava tietosuojakysymykset.
- Tämä voi myös toimia painostuksena aloille kehittää infraa
- Valtavan suuren asiakokonaisuuden käsitteleminen kerralla voi johtaa epäonnistumiseen ja siksi olisi syytä ”palastella” sitä pienemmiksi osioiksi.
- Datan läpinäkyvyys tekijöille ja oikeus korjata se voisi olla mainittava asia, joka liittyy yhteishallinnointijärjestöihin
- Ulkomailta saatavat esimerkit

HAVAINTOJA JATKOTOIMIIN LIITTYEN

- Suomen musiikkituottajat IFPI katsoi, että näyttää siltä, että eri luovat alat ovat infrastruktuurin kehittämisessä eri vaiheissa. Tämän tunnistaminen on tällä hetkellä paras anti tästä pienryhmävaiheen keskustelusta. Oikeudenhaltijat ajavat kehitystä itse, sillä on selvää, että kaikille on tärkeää, että tekijät ja oikeudenhaltijat saavat korvauksen teoksen käyttämisestä digitaalisessa ympäristössä. Gramex ja Teosto on tehnyt paljon investointeja infrastruktuurikehittämiseen. Hyvä tulos on myös parempi osaaminen teos- ja tekijätietoihin liittyvistä käytännöistä eri luovilla aloilla. Suomella on vaikea vaikuttaa kv-tasolla tehtävään työhön. **Työn mielekkyys edellyttää suunnitelmallisuutta.**
- Musiikintekijät katsovat, että työ infrastruktuurin kehittämisessä ei saa jäädä tähän vaan sen pitäisi toimia aloitteena kutsua yhteen toimialojen keskeisiä tahoja. Tämä työ on arvokasta.
- Esiin nostettiin, että kaikilla luovilla aloilla ei ole dataa jaettavaksi koska sitä ei ole kerätty mm. siksi, etteivät liiketoimintamallit ole sitä edellyttäneet. Nyt DSM-direktiivin täytäntöönpanossa tekijöille kuuluu raportoida, eli kertoa teosten käytöstä alustoilla. Tämä olisi paras paikka aloittaa ja samalla voitaisiin ottaa oppia esim. musiikkialalta.
- OKM katsoi, että tämän tekijänoikeusinfran taustalla on tarve lisätä luovien alojen kapasiteettia, ja osaamista data hallintaan liittyen. Pohjaa voisi löytyä jo olemassa olevilta aloilta. Tämä infrahanke kesää 2022 asti ja voi parhaassa tapauksessa tukea luovia aloja tässä työssä.

10. KESKUSTELU JATKOTOIMISTA: JATKOTYÖ

- **1) Miten edistää ID-tunnisteen lisäämistä teoksille ja oikeudenhaltijoille (unique identifier)?**
 - Kokemustenjakaminen
 - Kannustimet/rahoitus
- **2) Oikeiden osapuolten ja selvitystarpeiden kartoittaminen toimialoilla (Business-Legal-Tech)**
 - Miten toimialojen kehitystyön koordinoitua voisi lisätä? Säännölliset tapaamiset?
 - Miten kerätä myös isommat toimijat mukaan? Konferenssin järjestäminen? Luovan talouden tiekarttatyö?
 - Tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittämisen esittelemine erilaisissa tilaisuuksissa, kuten VM:n järjestämässä Internet Forumissa (internetforum.fi).
- **3) Oikeudenhaltijoiden omat tarpeet tekijänoikeuden infrastruktuurilta**
 - Lisätä osaamista tekijänoikeuden infrastruktuurin elementteihin/ teos- ja tekijätietoon liittyen? O&A toimialoille kehittämistyön tueksi?
 - Valmistuvien OKM:n rahoittamien metadataselvitysten tulokset pohjaksi ko. aloilla?
 - Opinnäytetöiden hyödyntäminen eri infrastruktuuriin liittyvien kysymysten selvittämisessä voisi olla hyödyllistä ja aiheista voisi käydä keskustelua.